

Bernardina Petrović
Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, Zagreb

Nadredenice i podredenice u leksiku i rječniku

Odnos nadredenica (hiperonima) i podredenica (hiponima) paradigmatski je značenjski odnos koji leksičkome sustavu ili pojedinom leksičkome polju unutar sustava nameće hijerarhijsku strukturu. Metode leksikografske obradbe nadredenica i podredenica prikazane su na primjeru zoonima *lav* i njegovih nadredenica i podredenica u općim jednojezičnim rječnicima engleskoga, njemačkoga, francuskoga, talijanskoga i hrvatskoga jezika. Na temelju analize tih leksema predlaže se način obradbe nadredenica i podredenica u strukturi rječničkoga članka u općemu jednojezičnome rječniku.

---

1. Uvod

1.1. Svekoliki je svijet oko nas zasnovan na hijerarhijskome ustroju: sve je nekomu nadređeno ili podređeno: čovjek čovjeku, životinja životinji, biljka biljci. Hijerarhija otvara sustav, uređeni odnos između dijelova i cjeline koji ima svoju strukturu i svoju funkciju, više ili manje otvoren prema drugim sustavima.

1.2. Leksički se sustav, kao dio jezičnoga sustava, sastoji od beskonačnoga broja leksičkih jedinica koje se nikada ne mogu popisati, opisati i propisati i koje su u sustavu povezane sintagmatskim i paradigmatskim odnosima. Dok su sintagmatski odnosi uređeni na temelju semantičke selekcije među jedinicama u danome kontekstu, u paradigmatskim odnosima jezične jedinice u kontekstu zamjenjuju jedna drugu. Značenjski se odnosi među leksemima u sustavu neprekidno mijenjaju: pojedini leksemi nestaju, novi ih potiskuju i dolaze umjesto njih. Brojni su autori u brojnim radovima¹ iz različitih kutova i pristupa pokušali odgonetnuti problematiku značenjskih odnosa i osvijetliti odnose među leksičkim jedinicama. U sferu njihova opisa ušli su i polisemija i homo-

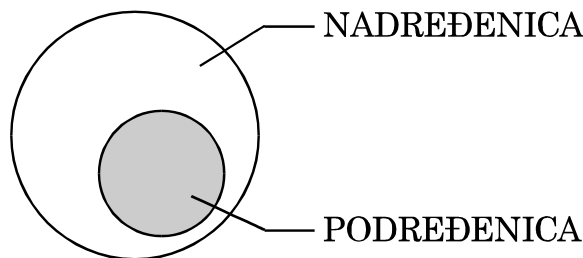
---

1 Popis radova ovdje je izostavljen jer je uistinu preopsežan.

nimija, sinonimija, antonimija, paronimija, hiperonimija, hiponimija... Na zamršena pitanja složenih značenjskih odnosa stizali su različiti odgovori, a klupko se problema nije odmotalo.

2. Nadređenice i podređenice u leksičkome sustavu

2.1. Naizgled jednostavan u opisu, a složen i problemima prožet odnos je nadređenica i podređenica u leksičkome sustavu. Nadređenost i podređenost prisutna je na svim razinama izvanjskoga svijeta i kao takva preslikana je u jezični sustav. Odnos nadređenice i podređenice paradigmatki je odnos među leksemima u leksičko–semantičkome sustavu, usko povezan s ostalim značenjskim odnosima osobito s polisemijom, sinonimijom² i antonimijom. Ovaj se paradigmatki odnos može prikazati kao logički odnos inkluzije ili uključivanja (Palmer 1981, 85), jer je opseg značenja nadređenice sadržan u značenju podređenice:

Crtež 1.

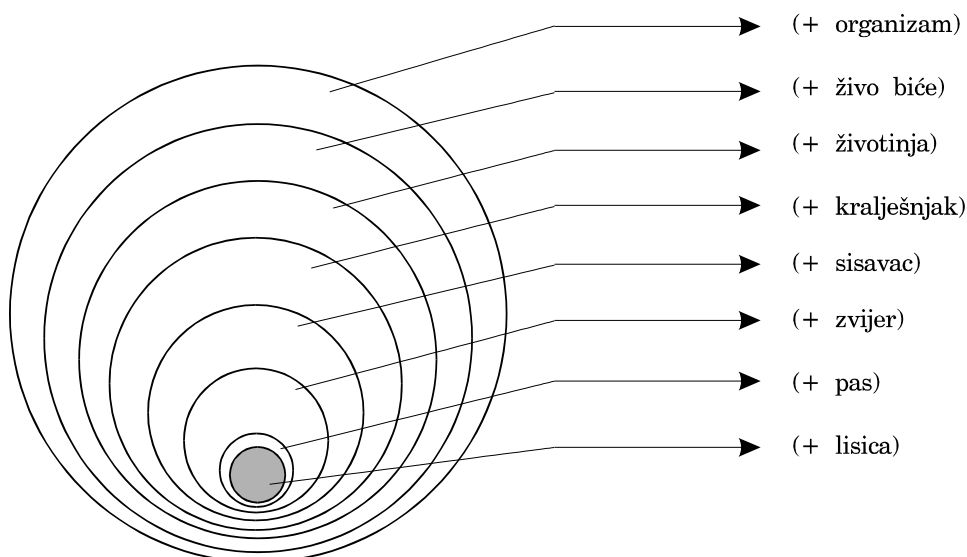
Stoga se u kontekstu nadređenica može zamijeniti podređenicom, ali ne i obrnuto: *ruža* jest *cvijet*, ali *cvijet* nije samo *ruža* nego i *tulipan*, *karanfil*, *jorgovan* itd. Rečenica *Ovo je lastavica* podrazumijeva tvrdnju *Ovo je ptica*., ali rečenica *Ovo je ptica*., ne podrazumijeva tvrdnju *Ovo je lastavica*. *Lastavica* ima sve osobine ptice, a svaka pripisana osobina razlikuje *lastavicu* od *vrapca*, *goluba* ili drugih ptica. Zamjenjivost u kontekstu ne znači da su dvije podređenice sinonimi, jer je zamjenjivost podređenica drukčije uvjetovana od zamjenjivosti sinonima. Lyons (1977, 292) i Hurford & Heasley (1983, 107) određuju sinonime kao dvostrane ili simetrične hiponime: ako je x hyponim od y, a y od x, tada su x i y sinonimi³.

2.2. Strukturu nadređenica i podređenica čine značenjske sastojnice. Većina je sastojnica zajednička i nadređenici i podređenici, ali je jedna sastojnica kod

2 U većini se semantičke literature ovaj značenjski odnos najčešće spominje ili obrađuje u okviru sinonimije.

3 Tvrdnju je Lyons oprimjerio rečenicom: »Obukla je grimiznu haljinu«, znači »Obukla je crvenu haljinu.« Međutim, grimizna je nijansa crvene boje, a ne crvena boja, dakle, to je podređenica crvenoj.

podredenice specificirana, a kod nadredenice nespecificirana (Melvinger 1984, 48, Samardžija 1995, 17). Leksem *lisica* sadrži ove sastojnice: (+) pas, (+) zvijer, (+) sisavac, (+) kralješnjak, (+) životinja, (+) živo biće, (+) organizam, a hijerarhijska je struktura prikazana crtežom 2.

Crtež 2.

Podredenice koje imaju zajedničku nadredenicu jesu suppodredenice, u jednom semantičkom polju povezane istom specificiranom sastojnicom. Dva semantička polja ili više njih mogu imati istu nadredenicu. Svako se polje jedne nadredenice razlikuje barem po jednoj specificiranoj sastojnici: prema specificiranoj sastojnici 'rasa' zadanoj kod nadredenice *pas* možemo razlikovati semantički niz suppodredenica *vučjak, doga, pudlica, hrt, doberman* (Melvinger 1984, 49).

2.3. Odnos je nadredenice i podredenice prijelazan: ako je *a* podređeno *b*, a *b* podređeno *c*, tada je *a* podređeno *c*. Ako je *tamnozeleno* podrednica leksemu *zeleno*, a *zeleno* podrednica leksemu *boja*, tada je *tamnozeleno* podrednica leksemu *boja*. Odnos nadredenice i podredenice zapravo bi se mogao prikazati na tri razine:

opća razina	<i>boja</i>
temeljna razina	<i>zeleno</i>
specificirana razina	<i>tamnozeleno, svijetlozeleno, maslinasto zeleno...</i>

2.4. Među nadređenicom i njezinim podređenicama odnos je hijerarhijski, a među supodređenicama linearan. Nema, međutim, nadređenice svim imenicama, svim glagolima ili svim pridjevima, kao što nema nadređenice niti svim leksemima u sustavu. Hijerarhijske se strukture u leksiku uglavnom odnose na konkretne imenice, imenice koje opisuju odnos dio–cjelina, pridjeve koji opisuju boje, glagole kretanja, a mislene se imenice, s obzirom na pojmove koje označuju, rjeđe pronalaze u takvim opisima, izuzev one koje pripadaju nekom rangu, nizu ili ciklusu (godišnja doba, činovi u vojsci, zvanja i zanimanja itd.). Mislene imenice *stupanj*, *veličina*, *vrsta*, *tip* imaju bliskoznačnice, ali ne i nadređenice, a semantičke univerzalije, kao *vrijeme* i *mjesto*, imaju samo podređenice (Moon 1987, 97).⁴

3. Rječnička obradba nadređenica i podređenica

3.1. Jedna je od najuređenijih hijerarhijskih struktura životinjski svijet. Životinje su prema određenim kriterijima (odlikama, izgledu, načinu preživljavanja itd.) svrstane u čvrstu hijerarhiju, od najjednostavnijih praživotinja do najrazvijenijih sisavaca. Prosječno obrazovanu su govorniku uglavnom poznati pojedini predstavnici životinjskih vrsta, a podrijetlo toga poznavanja (ili prepoznavanja) može se tražiti u različitim izvorima. Postavlja se pitanje kako u jednojezičnome rječniku opisati i prikazati pripadnike životinjskih vrsta koje on i poznaje i ne poznaje.

3.2. Opći jednojezični rječnik, bez obzira na opseg, obuhvaća riječi jednoga jezika. U nj, dakako, ne može ući svekoliki leksik, nego izbor riječi odabran prema određenim kriterijima. Uzimajući u obzir svrhu rječnika i korisnika kojemu je namijenjen, sastavljači rječnika moraju voditi računa da rječnik funkcionira kao zaokružena cjelina, tj. makrostruktura. Temeljna je leksikografska jedinica svakoga rječnika rječnički članak koji u rječniku kao makrostrukтури funkcionira kao mikrostruktura odnosno samostalna cjelina. U općim je rječnicima struktura rječničkoga članka više–manje slična, a čine ju glava (obuhvaća natuknicu i odrednice) i tijelo (obično obuhvaća definiciju, sinonime, višerječne leksičke jedinice — kolokacije i frazeme, antonime, primjere).

3.3. Obradba zoonimskih natuknica u jednojezičnim je rječnicima vrlo raznolika i neujednačena, što, dakako, ovisi o tipu i namjeni rječnika, ali i o leksikografov izboru. Definicije zoonima mogu ići u krajnost: u rječnicima manjega opsega protumačeni su uglavnom sustavnim nazivljem, bez detaljnijega opisa (Ljubičić 1994, 245), a u rječnicima većega opsega opis je detaljan, često popraćen i crtežom. S obzirom na hijerarhijski ustroj životinjskoga svijeta podrazumijeva se uvrštavanje sustavnoga nazivlja u definiciju zoonima, a postavlja se pitanje u kojoj su mjeri leksikografi uvrstili nadređenice i podređenice u

4 Zanimljiv je primjer naveo Chomsky (nav. pr. Lyons 1977, 302): značenje imenica *truplo* (tijelo mrtvog ljudskoga bića) i *strvina* (tijelo uginule životinje) pokazuje da prvoj imenici nadređenica nije *čovjek*, a drugoj *životinja*, jer *truplo* nije jednostavno produkt značenja 'umrijeti' i 'osoba', a *strvina* 'uginuti' i 'životinja'. Ovdje je riječ i o praznome mjestu u leksiku (*lexical gaps*) odnosno odsutnosti leksema na pojedinim mjestima u strukturi leksičkoga polja.

zoonimsku natuknicu. Za prikaz pristupa obradbi nadređenica i podređenica u jednojezičnome rječniku odabran je leksem *lav* i njegove nadređenice: *mačke*, *zvijeri*, *sisavci*, *kralješnjaci*, a kao izvori za analizu poslužili su opći jednojezični rječnici različitih tipova i namjena: sedam engleskih i po jedan njemački, francuski, talijanski i hrvatski rječnik. Odabrani se leksemi s ekvivalentima iz drugih jezika mogu i tablično prikazati:

HRVATSKI	ENGLJSKI	NJEMAČKI	FRANCUSKI	TALIJANSKI	LATINSKI
lav	lion	Löwe	lion	leóne	<i>Felis leo</i>
mačke	felines (cats)	Katzen	félidés	Felidi	<i>Felidae</i>
zvijeri	carnivores	Raubtiere	carnivores carnassiers	Carnivori	<i>Carnivora</i>
sisavci	mammals	Säugetiere	mammiferes	Mammiferi	<i>Mammalia</i>
kralješnjaci	vertebrates	Wirbeltiere Vertebraten	vertébrés	vertebrati	<i>Vertebrata</i>
životinja	animal	Tier	animal	animale	<i>animal</i>
biće	creature	Wesen	être	essere, creatura	<i>essentia</i>
organizam	organism	Organismus	organisme	organismo	grč.

3.4. U engleskim su rječnicima odabrane zoonimske natuknice različito opisane. U *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* definicije su kratke i precizne, ali je obradba nadređenica i podređenica nesustavna i nedosljedna. Samo se kod *mačaka* i *kralješnjaka* navodi nekoliko podređenica: *cat* »... includes tigers, lions, panthers and leopards«, a *vertebrate* obuhvaćaju »animal, bird, etc.«).

The Oxford Popular Dictionary, s obzirom na svoju namjenu i manji broj obrađenih natuknica na malo prostora (papira), ne uvrštava nadređenice i podređenice u definiciju. Samo je kod *lava* istaknuta njegova pripadnost *mačkama*.

Na isti način *lava* opisuje i *The Oxford Dictionary of Modern English*, a jedino su *lav*, *tigar* i *leopard* kao *velike mačke* (*the Great Cats*) podređenice *mačkama*.

The Collins Reference English Dictionary kao i prethodnici svrstava *lava* u porodicu *mačaka*. Porodica *mačaka* — *cats* »including small domesticated furred animal, and lion, tigers etc.«.

Longman Dictionary of Contemporary English uz dosta opsežnu definiciju svrstava *lava* u porodicu *mačaka*. A pripadnici te porodice pod natuknicom *cat* nisu opisani, nego nacrtani. Crtežom su jasno odijeljene *divlje mačke* (*leopard*, *jaguar*, *lav*, *pantera*, *tigar*, *kuguar*) od *domaćih* (*sijamska*, *perzijska* i *angorska mačka*). Crtežom je prikazano i nekoliko podređenica leksema *sisavci* — »an animal of the type which is fed when young on milk from the mother's body«: *kengur*, *šišmiš*, *kukcožderci* (*krtica*, *rovka*, *jež*) i *glodavci* (*miš*, *vjeverica*, *štakor*,

hrčak, puh). A *kralješnjaci* (an animal, bird, fish etc). upućuju se na natuknicu *beskralješnjaci*.

The Random House Dictionary of the English Language prilično opsežno opisuje *lava*, ali osim napomene da je to velika žućkasta *mačka* čiji mužjak ima grivu, ništa ne saznajemo o nadređenicama ili podređenicama ovoga leksema. Kod porodice *mačaka* navedeno je nekoliko njezinih podređenica: *lav, tigar, jaguar, leopard*. Uz opis da su sisavci mesožderi *zvijeri* imaju i svoje podređenice: »*dogs, cats, bears, seals, weasels, etc.*«. Iz opsežne se definicije svašta može doznati o *sisavcima*, ali koje potporodice obuhvaćaju, nije navedeno. *Kralješnjaci* imaju kralješnicu, doznajemo iz definicije, a pripadaju im *sisavci, ptice, gmazovi, vodozemci i ribe*.

Iz rječnika *Webster's Third New International Dictionary of the English Language Unabridged* doznajemo da je *lav* *zvijer* iz porodice *mačaka* koja pripada *sisavcima*. Kod *mačaka* se spominju podređenice: *lav, leopard, jaguar, divlja mačka*. Među *zvijeri* se, kao *sisavce mesoždere* ubrajaju psi, mačke, medvjedi, a *sisavci* su najviši red *kralješnjaka*. *Kralješnjaci* »includes the mammals, birds, reptiles, amphibians, fishes, elasmobranchs, and cyclostomes and sometimes the lanceletes«.

3.5. Wahrigov rječnik *Deutsches Wörterbuch* sažeto opisuje *lava* i ističe njegovu pripadnost *velikim mačkama* i *sisavcima*. *Mačke* su *zvijeri* mesožderi, a *sisavci* pripadaju *kralješnjacima* čija mladunčad sisa mlijeko. Među *kralješnjacima* jedino su spomenuti *sisavci*.

3.6. Sustavno su i dosljedno obrađeni odabrani zoonimi u francuskome rječniku *Larousse de la Langue Française*. *Lexis* u kojemu je svaki zoonim protumačen svojom nadređenicom, a nakon toga slijedi opis njegova izgleda i osobitosti: *lav* je »veliki sisavac, *zvijer* iz porodice *mačaka*«; *mačke* su »porodica sisavaca *zvijeri*«, a pripadaju joj *lav, tigar, leopard, puma*. *Zvijeri* su upućene na svoj sinonim, ali su zato precizno protumačeni *sisavci* kao porodica *kralješnjaka*, sisavaca (tj. onih koji kote žive mlade) koji uključuju potporodice: *primate, kukcoždere, zvijeri, kopitare, kitove, glodavce, bezubnjake, tobočare, kljunaše*. A *kralješnjaci*, kao ogranak životinjskoga carstva, imaju kralješnicu i obuhvaćaju pet redova: *ribe, vodozemci, gmazovi, ptice, sisavci*.

3.7. Zingarellijev rječnik *lava* svrstava među *zvijeri* i *mačke, mačke* u porodici *sisavaca* i *zvijeri, zvijeri* u *sisavce*, a *sisavce* u *kralješnjake*. Iza nadređenice slijedi kratak opis zoonima.

3.8. I na kraju, Anićev rječnik — jedini rječnik suvremenoga hrvatskoga jezika, prema kojemu je *lav* »afrička *zvijer* iz porodice *mačaka Felis leo*«, ali se pripadnost *sisavcima* i *kralješnjacima* ne spominje. I kada definira *mačke* kao »porodica *zvijeri Felidae*«, ne spominje njihovu pripadnost *sisavcima* i *kralješnjacima*. U prilično opsežnoj definiciji *zvijeri* — »jedinka između *zvijeri, divljih grabežljivaca, kopnenih sisavaca mesoždera* koji se razlikuju po obliku i načinu preživljavanja (*Carnivora fissipedia*)« ne navodi da pripada i *kralješnjacima*. *Sisavci* jesu »razred toplokrvnih *kralješnjaka Mammalia* koji mladunčad hrane svojim mlijekom«, ali su kod te brojne skupine izostavljene podređenice, kao i kod *kralješnjaka* — »živi organizmi (ljudi i životinje) koji imaju kralješnicu (*Vertebrata*); kičmenjaci«.

3.9. Pristup obradbi leksema *lav* i njegovih nadređenica i podređenica različit je u spomenutim rječnicima. U svim su rječnicima nadređenice uvrštene u definiciju zoonima, i to obično jedna (*sisavci* pripadaju skupini *kralješnjaka*), rjeđe dvije (*lav* je *zvijer* i *mačka*), a samo u jednome — Larousseovu rječniku tri (*lav* je *mačka*, *zvijer* i *sisavac*). S podređenicama stvari stoje drukčije: ili se uopće ne navode (to je slučaj u Wahrigovu, Zingarellijevu i Anićevu rječniku), ili se navodi samo nekoliko. Najviše je rječnika navelo podređenice leksema *mačke*, premda je izbor podređenica vrlo neujednačen. Dva su rječnika navela nekoliko podređenica leksema *zvijeri*, a prilično je velik broj podređenica naveden u definiciji leksema *sisavac*, i to samo u Longmanovu rječniku (u ostalima nije navedena niti jedna podređenica ovog leksema). Četiri su rječnika (Longmanov, Random Houseov, Websterov i Larousseov) navela podređenice leksema *kralješnjak*. Samo se uz jedan leksem (*carnivores*) u jednome rječniku (Larousseovu) navodi njegov sinonimni par (*carnassiers*)⁵, a samo je jedan leksem (*vertebrate*) upućen na svoj antonimni par (*invertebrate*) u jednome rječniku (Longmanovu)⁶.

3.10. Pri uvrštavanju nadređenica i podređenica u strukturu rječničkoga članka valja se držati temeljnih, unaprijed zadanih i čvrsto postavljenih kriterija bez kojih je sastavljanje bilo kojeg tipa rječnika Sizifov posao. Najveći je problem pri obradbi zoonimske natuknice uvrštavanje nadređenica: treba li ih uvrstiti u definiciju ili u rječnički članak, kao dopunu definiciji? U definiciji se ne mogu navesti sve nadređenice, jer bi to bilo uistinu previše podataka za rječnički članak, a ako se navedu jedna ili dvije, mogu li se ostale navesti kao dopuna definiciji? Drugi je veliki problem odrediti granicu unošenja nadređenica, primjerice, hoće li se kod *lava* navesti nadređenice do *kralješnjaka*, do *životinja* ili do nadređenice svemu živom, leksema *organizam*?

Podređenice su dio rječničkoga članka, a ne definicije pa ih je jednostavnije uvrstiti u rječnički članak jer slijede nakon definicije. Problem je, međutim, odrediti granicu podređenicama, jer sve podređenice ne mogu ući u jedan opći rječnik ma kojeg tipa i namjene on bio.

Jedan je od mogućih načina uvrštavanja nadređenica i podređenica u strukturu rječničkoga članka iza definicije zoonima, oznakom (→) za nadređenicu i (−) za podređenicu. Primjer obradbe natuknice *lav*⁷ u općemu jednojezičnom rječniku⁸:

5 Jedino je kod obradbe ovoga leksema Larousseov rječnik nedosljedan. Svi su ostali obrađeni sustavno, protumačeni nadređenicom i opisom, a navode se i podređenice.

6 U istome je rječniku natuknica *invertebrate* upućena na natuknicu *vertebrate*.

7 Ovdje se, dakako, uzima samo ishodišno značenje polisemične riječi *lav*. Polisemija se uvijek mora uzeti u obzir kada se izučava hiponimija, jer polisemična riječ katkad može biti i hiperonim i hiponim: Zgusta (1991, 93) navodi primjer riječi *voiture* koja označuje i 'vozilo bilo koje vrste' (hiperonim) i 'automobil' (hiponim).

8 Svi su zoonimi navedeni prema Brehm (1939).

lav m 1. *zool.* krupna zvijer iz porodice mačaka (*Felis leo*), snažna žućkasto-smeđa tijela i duga repa, glava i prsa mužjaka prekriveni velikom gustom grivom; => *sisavci* -> *kralješnjaci* -> *životinja*; — afrički — berberski — masajski

ili

lav m 1. *zool.* krupna zvijer iz porodice mačaka (*Felis leo*), snažna žućkasto-smeđa tijela i duga repa, glava i prsa mužjaka prekriveni velikom gustom grivom; => *sisavci* -> *kralješnjaci* -> *životinja* -> *živo biće* -> *organizam*; — afrički — berberski — masajski

Na isti bi se način nadređenice i podređenice uvrstile u strukturu rječničkoga članka sljedećih leksema:

mačke -> *zvijeri* -> *sisavci* -> *kralješnjaci* -> *životinje* -> *biće* -> *organizam*

-lav — tigar — kuguar — leopard — jaguar — pantera — divlja mačka — pitoma mačka — ris — gepard

zvijeri -> *sisavci* -> *kralješnjaci* -> *životinje* -> *biće* -> *organizam*
-mačke — psi

sisavci -> *kralješnjaci* -> *životinje* -> *biće* -> *organizam*

-kljunaši — tobolčari — kukcožderi — netopiri — cjevozupci — ljuskavci — krezubice — glodavci — zvijeri — perajari — kitovi — slonovi — sirene — pećinari — kopitari — dvopapkari — polumajmuni — majmuni

kralješnjaci -> *životinja* -> *biće* -> *organizam*

-ribe — vodozemci — gmazovi — ptice — sisavci

4. Zaključak

4.1. Analizom rječnika iz različitih jezika pokušao se dati kratak uvid u način obradbe nadređenica i podređenica u jednojezičnim rječnicima različitih tipova i namjena. Za analizu su bili prikladni zoonimi, jer kod njih postoji prirodna hijerarhijska struktura. Ta hijerarhija, međutim, nije iskorištena u jednojezičnim rječnicima koji zoonime ne opisuju prema ujednačenim kriterijima.

4.2. Zoonimi bi se u općim rječnicima trebali prikazivati hijerarhijski, barem na onoj općoj razini razumljivoj prosječnomu čitatelju, što mu nikako ne može biti suvišnom obaviješću. S obzirom na obrazovanje prosječnoga čitatelja takva bi natuknička sastojnica uistinu bila korisna. Nema razloga ne istaknuti nadređenice ili supodređenice u jednome rječničkome članku jer je korisniku rječnika važno da mu se na malo prostora s malo sredstava (riječi) pruži što više obavijesti. Uvrštavanje nadređenica i podređenica u strukturu rječničkoga članka zasigurno ne opterećuje strukturu rječnika jer ne samo da pruža sažetu i

korisnu obavijest već i upotpunjuje definiciju natukničke riječi.⁹ Obavijest o hijerarhijskome ustroju natukničkoga leksema korisnik rječnika dobiva odmah. Rječnička natuknica ne treba donositi uske, specijalističke obavijesti, ali korisniku treba pružiti dovoljno obavijesti — dovoljno, a ne preširoko; sažeto, a sveobuhvatno.

4.3. Iako se ovom analizom pokušao osvijetliti samo jedan vid opisa nadređenica i podređenica u leksiku i rječniku, ona, dakako, nije obuhvatila široki raspon problema, već samo jedan njegov djelić. Zoonimi su vrlo zahvalan materijal za izučavanje nadređenica i podređenica, posebice u rječnicima, ali se na samo jednome leksemu pokazalo kako zoonimsku natuknicu, bez obzira na hijerarhijski ustroj zoonima, nije jednostavno obraditi. Kada su u pitanju leksemi koji označuju konkretan pojam, stvari se čine manje zamršenima nego kod onih koji označuju nešto neopipljivo, apstraktno, ali nije uvijek tako. Često se baš jednostavne, uvijek poznate stvari čine lakima jer se u jednostavnosti njihove prisutnosti ne zamjećuje njihova složenost. Nadređenice i podređenice na prvi pogled ne odaju nikakve probleme: jedno je nadređeno drugom, drugo je nadređeno trećem i tako dalje, u zatvoreni prepoznatljivi krug. Upravo je u toj prepoznatljivosti bit problema.

Rječnici

Anić, Vladimir (31998). *Rječnik hrvatskoga jezika*, Novi Liber, Zagreb.

Larousse de la Langue Française. Lexis (1979). Librairie Larousse, Paris.

Longman Dictionary of Contemporary English (1984). Longman Group Limited, Printed in Great Britain at the Pitman Press, Bath.

Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (1974). Oxford University Press, Oxford.

The Collins Reference English Dictionary (1992) William Collins Sons & Co.,

The Oxford Dictionary of Modern English (1984). Oxford University Press/Cankarjeva založba Ljubljana, Oxford/Ljubljana.

The Oxford Popular Dictionary (1993). Oxford University Press, Oxford.

The Random House Dictionary of the English Language (1975). Random House, New York–Toronto.

Wahrig, Gerhard (1994). *Deutsches Wörterbuch*, Bertelsmann Lexikon Verlag GmbH, Guetersloh.

Webster's Third New International Dictionary of the English Language Unabridged, I–II. (1971). G. & C. Merriam Company, Springfield, Massachusetts.

Zingarelli, Nicola (1994). *Vocabolario della lingua italiana*, Zanicheli, Bologna.

9 »Zar će itko bez osobita razloga kopati po rječniku nastojeći saznati što znače, na primjer *jabuka* ili *hrabrost*? Ako je rječnik tek popis s tumačenjima, po svojoj prilici neće. A i da hoće, od kakve mu je koristi spoznaja da je *jabuka* 'vrsta voća (*Malus*) s više podvrsta i sorata', odnosno 'plod te voćke', (...)? Ali će to sasvim sigurno učiniti bude li znao da će u rječniku pored same definicije (...) naći uz nju, kada se radi o plodu, i riječi koje joj označuju dijelove, kao što su *kora*, *ljuska*, *peteljka*, *srce*, *koštica*, *sjemenka*, *mezgra*..., da će naći uputnice na barem najpoznatije njezine sorte, kao što su *kanada*, *mašanka*, *budimka*, *golden*, *jonatan*... (...).« (Klaić 1994, 50)

Literatura

- Brehm (1939). *Kako žive životinje*, Minerva, Zagreb /prev. Nikola Fink/
- Hurford, James, Heasley, Brendan (1983). *Semantics: a Coursebook*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Klaić, Željko (1994). »Francuski *Petit Robert* — mogući uzor jednojezičnog rječnika«, *Filologija*, 22-23, 47-50.
- Lyons, John (1977). *Semantics I-II*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Ljubičić, Maslina (1994). »O hrvatskim zoonimima: konotativno značenje i frazeologija«, *Filologija*, 22-23, 245-252.
- Melvinger, Jasna (1984). *Leksikologija*, Pedagoški fakultet u Osijeku, Osijek.
- Moon, Rosamund (1987). »The Analysis of Meaning«, *Looking up: An account of the COBUILD Project in lexical computing* (ed. John Sinclair), Collins ELT, London and Glasgow.
- Palmer, F. R. (1981). *Semantics*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Samardžija, Marko (1995). *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb.
- Zgusta, Ladislav (1991). *Priručnik leksikografije*, Svjetlost, Sarajevo /prev. Danko Šipka/

Superordinates and Hyponyms in Lexicon and Dictionary

The relation of superordinates and hyponyms is a paradigmatic sense of relations which imposes a hierarchical structure upon the lexicon and upon particular fields within the lexicon. Several methods of lexicographic analyses of the superordinates and hyponyms are presented and illustrated on the zoonym lion with his superordinates and hyponyms analysed in English, German, French, Italian and Croatian general monolingual dictionary. Based on the analyses of these lexical entries a method of the superordinates and hyponyms presentation in the structure of the general monolingual dictionary is suggested.